

Jakou odrůdu zvolit pro daný účel aneb Pomocník při výběru odrůd

Nabídka rodinných, krajových, starých a dalších odrůd na stránkách gengel.cz je velmi početná. Proto přinášíme doporučení a náměty podle čeho z ní lze při hledání vybírat. Tedy, jak se v záplavě odrůd neztratit, ale naopak vyznat, i najít to, co nás, či toho kterého pěstitele a semenáře, nejvíce zajímá.

Východiska pro volbu odrůd mohou být rozličná, tak jak jsou rozdílní jednotliví pěstitelé. Jde se orientovat již podle **názevů jednotlivých odrůd** (jména někdy vystihují podstatné znaky odrůdy), podle **zobrazených fotografií** (zdařilá fotka napoví někdy více než dlouhý popis), ale i podle uvedených **slovních popisů** (jednou velmi stručných, podruhé podrobnějších) a dalších hledisek.

V následujících bodech přinášíme několik různých pohledů na gengelské odrůdy. Ty mohou pomoci zejména začínajícím semenářům, kteří se chtějí podílet na uchování kulturního bohatství odrůd. Jednotlivé skupiny odrůd mohou být samozřejmě různě spojovány a kombinovány, vzájemně se totiž prolínají. Odrůda krajová je například nejen vhodná pro danou oblast, ale v květu nakrmí naše

Zrna nahého krajového ječmene gengel.

opylovače a je pěkná i na pohled, tedy poslouží jako okrasná rostlina. U některých odrůd uvádíme v závorce postřeh z jejich pěstování a vlastností podle našich zkušeností v Gengelu, údaje o původu apod.

Typickou plodinou Valašska byla pohanka, na fotografii mladé rostliny krajové odrůdy pohanky z Trojanovic.

Východní Slovensko je domovem různých tykví, zde plody pečárky, které se dříve pekly v peci pro pečení chleba.

1. Chci pěstovat původní, krajové odrůdy z určité oblasti a přispět i k jejich uchování

Tyto odrůdy jsou často typické pro daný kraj, jsou zde tradiční, odpovídají daným přírodním podmínkám. Díky své přizpůsobivosti, širokému dědičnému založení se ale osvědčily podle *gengelských zkušeností i jinde*, v jiných krajích. *Lze je tedy dobře pěstovat i mimo jejich původní domovinu*. Jejich název je někdy v původním nářečí, jindy je vytvořený dodatečně, zejména dle původu, místa, odkud pocházejí. Vedle bezpečně známých krajových odrůd jsme sem přiřadili i některé další, které zde jsou či byly dlouhodobě pěstovány. Uvedené oblasti se nemusí přesně kryt s národopisně či zeměpisně vymezenými kraji. Mnohdy lze také vybrat odrůdy z regionů sousedních, s částečně podobnými podmínkami pěstování.

Valašsko a Beskydy – ječmen: gengel, špalda, Miloňovský gengel, Miloňovská špalda, 7383, 7385, 7387, 7438, **žito:** křibice, Rež ze Soláně, jamí žito z Beskyd, jařyna, pelyněk brotan: Valašský, Halenkovský dřevínek, **fazol:** Fazorka, Vsetínské, čockofazol ze Zašové, libeček: Valašský, lubšček, brambor Valašské modráky,

Na jižní Moravě se dříve tradičně pěstovala i čočka, jednou ze zachovalých odrůd je Valtická haléřová.

rozmarýn Z valašské světnice, pohanka Trojanovice, mák: Mák modrý Valašsko, Z Hajdových pasek u Zdechova, Bílý z Vranče, Po stařence, kmín Valašský, netřesk Z hrnců aj.

Haná – šalotka Mičurinka, rebarbora: Hanácké lopón, Teterova Pravčická, rajče: Hanácké nejranější, Rudomasé z Hané, Olomoucké nízké, Hanácká hruštička, Stichovice, proso Hanácké mana, fazol: Andělské, Hanácká bělomasá, Hrachovky z Olomouce, Chomoutovská ledvinka, Olomoucká křehká, Chropyňské šváby, řebříček bertrám Z Duban

Slovácko – fazole: Sirkové, Šparglové, Bánov II, Bánov IV, Léčivá z Uherského Hradiště, Mikysková I, Mikysková II, hrachor Slovácko, česnek: Strážnický bílý, Kovaříkové, pšenice: Slovácká hnědokolásá osinatá, Hodonínská vouska

V mnoha oblastech Slovenska byl pěstován jako luštěnina hrachor setý, na obrázku krajová sorta označovaná jako cícer z Čachtíc.

Moravskoslovenské pomezí – fazole: Plevovec I, Rychlovarka, Polopopínává z Pobedíma, Mária, Kanárek-Bílé Karpaty, kukuřice Dedkova kukurica, pšenice dvouzrnka Podbranč, peluška Strání, oves Ekotypy z Vyškovce a okolí, meduňka Moravské Lieskové, krásenky cigánky, pohanka tatarka Hrozenkov, mák Moravské Lieskové, hrachor Vápenice

Jablunkovsko, Třinecko, Ostravsko – brotan Z Bystřice, fazol: Stará Bělá, Becoky z Návší, becoky, žito křibice z Bystřice nad Olzou, bob Úrodný z Gutů

Jižní Morava – okurky Znojenské, paprika Břeclavská s rypáčkem, fazol: Vranov, Znojenská (Haladova), Strakatá z Násedlovic, Ivančická černá, pšenice Židlochovická Lada, čočka: Valtická, Moravská drobnozrná, hrách Moravský hrotovický krajový, tykev Semenopražka, česnek Bzenecký paličák, chřest Ivančický špargl

Původní krajovou odrůdou bylo Křimické zelí z Plzeňska. Je pozdní a tvoří špičaté hlávky.

Jesenicko – šanta kočičí Vlčice, fazol: Krkoškovo, Julinčino, mák Bílý z Javorníku u Jeseníku, česnek Modrý

Šumava a Pošumaví – máta: Březová Lada (Birkenhaid), Katka, lilie cibulkonosná Stádlá, rybíz Gabreta, cibule šalotka: Korch, Teta tety, broskvoň Marta Z Libínského sedla, zelí Šumavské, růže Pohraniční, merlík všedobr, oměj: fialovo-bílý Repěšín (Repeschin), fialový Sviňovice (Schweinetschlag), všedobr horní Křišťanovice (Christelschlag)

Západní Čechy – žito Křešovické, zelí Křimické, česnek: Ruský z Lipnice, sibiřský česnek od Plzně, bob Klatovský, fazol tyčkový Šparglové od Horažďovic, mák: mák bílý Hejduk, mák červený Hejduk, salát Plzeňský kamenáč

Krkonoše – zelí hlavatka, tuřín dumlík
Severní Čechy a Polabí – pšenice Postoloprtská přesívka, česnek z Miřejovických strání u Litoměřic, fazol: Horní Hrabtice, Podřípská

Praha a střední Čechy – salát Stupický kamenáč, rajče Pražské dlouhé, fazol:

Coco de Prague, Velká strakatá hnědá, česnek: Z koncentračního tábora, Domsoucký, celer Pražský obří, pažitka Pražská, topinambur Klecanský, křen Malínský, salát Mělnický máj, okurky Mělnické, mák Mák bílý I (Pardubicko)

Východní Slovensko (Košicko, Prešovsko) – sója Vychodoslovenská, fazol: Eržibab, Holubičí, Myší, Prešov, Krysí bobky, Kraví oči, kalebasa: Lopó, Kobak, tykev: pečárka, Pečárka od Hornádu I, Pečárka od Hornádu II, okurka: Od Hornádu cornišon, Hornádska podlouhlá, bér Uličské Krivé

Severní Slovensko (Spiš, Zamagurie, Šariš) – tuřín: karpel, Legnavský karpel, zelí Kapusta krajová zo Spiša, řepa krmná Jarabina, fazol: Hnedá gulatá, Najchutnejšia od babky, Nízka na nakladanie, Babkina polievková, Farebná z Jarabiny, Roždálovce-Stará Lubovňa, papuče, česnek: Ruský-Stará Lubovňa, Velký fialový, Od prabábky, mák Červený velký, lebeda Klúšovská, brambor Hasy

Nitransko, Piešťansko – paprika: Nitranská krajová, Biela hrubostená; pelyněk brotan Nitranský, česnek Velký z Dubovan, cizrna Velké Kostolany, hrachor: Velké Kostolany, Cícer z Hlohovca, kukuřice: Sedlácka, Levice, fazol Vysoko úrodná ťahavá biela, bér červený, patizon Čiernoklačanský

Pováží – česnek Púchovský zamouralý, mák: Bílý od Púchova, trasený mak, Súľovský, fazol: Púchovská zelenkává, Staroturanské strakaté, Mária, Fazule

Česnek z Miřejovických strání u Litoměřic byl nalezen na opuštěném pozemku jako sudetská odrůda.

z Trenčína od sestry, hrachor: Cícer z Čachtíc, Od Myjavy, hrách Z Hmčiarového, bér červený, tuřín krajový z Terchové

Banskobystricko – jih (Gemér, Novohrad) – mák: Od krstenej mamy (Z Belína), Skorší z Dolnej Strehové, česnek Kónyová, fazol: Prihradzany čierna, Prihradzany žltá, Lastovička, Od kaderníčky, Z rodičovského domu, Gaštanová, bogárka

Banskobystricko – sever (Horehroní, Pohroní) – cizma Slovienka (Badín), mák: Orechový, Liečivý, fazol: Smotánková, Po svokre a starkej, Zo stredného Slovenska, Filkova žltoluská, Švábka (Bugáre)

Pro moravské, slovenské a české patrioty, kteří rádi slyší název své domoviny ve jménech pěstovaných odrůd, přinášíme v souhrnu i několik sort, které odpovídají tomuto požadavku:

České odrůdy – oves Český žlutý, ječmen Český nahý, paprika Česká raná, kukuřice Český bílý koňský zub Zajíčkův, pšenice: Dobrovická česká červená, Česká přesívka

Moravské odrůdy – paprika: Moravská ovocná, Moravská tenkostěnná krajová, fazol Moravská perla, kmín Moravský, rajče Moravský granát, hrách Moravský hrotovický krajový, víkev Moravská krajová, čočka Moravská drobnozrná

Slovenské odrůdy – proso Slovenské červené, fazol šarlatový Černá Slovenka, špenát Slovenský vysoký, čirok metlový Slovenský

Květy kolotočniku milují různé druhy motýlů.

2. Chci podpořit včely, opylovače a další hmyz

Jedná se o kvetoucí rostliny přitažlivé pro hmyz. Jsou to jednoleté, dvouleté i vytrvalé druhy. Poskytují hmyzu potravu, to je pyl a nektar. Nakvétají v různou dobu, některé již brzy z jara, jiné až později. Mají také různě dlouhou dobu květu, některé kvetou krátce, jiné po dobu i několika měsíců. *Vedle potravy pro bezobratlé živočichy se nabízejí obvykle i jako bylinky a koření do kuchyně, někdy se jedná o zeleniny, poskytují nám také jedlé květy, mnohdy je to okrasa pro oči apod.* Pestrým zastoupením různých druhů a odrůd poskytneme na zahradě hmyzu rozmanité „popapáníčko“ od jara až do podzimu.

Jednoleté (případně ozimé):

brutnák (modré květy, bez zákrovu jedlé, pěkná dekorace), krásenka: cigánky, Světlá směs Reszel-Orneto (také k řezu), fazol šarlatový: Fazorka, Velká strakatá hnědá, Tříbarevná k pergole, Velká bílá, papuče, Lůžňanka, Černá Slovenka, Chropyňské šváby aj. (na květech často žlutásek řešetlákový a včely, zpravidla

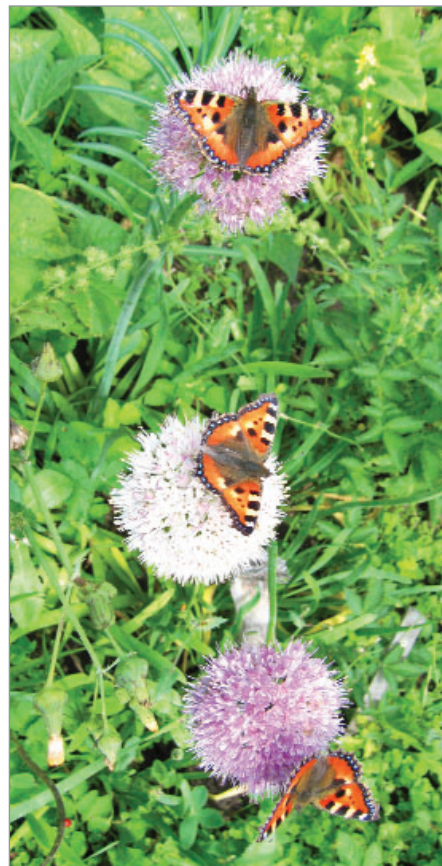
Včela samotářka na dvouletém borytu barvířském.

Čmelák sbírá na květu divizny, jež je dvouletou rostlinou.

Odrůda šarlatového fazolu Becoky z Návší.

Babočky kopřivové poskládané v řadě na květech natového česneku Čerga.

Mezi semenářsky náročné dvouleté druhy patří i tuřín, na záběru bulvy krajového tuřínu z Terchové uložené k přezimování v půdě.

Krajový šarlatový fazol, zde sorta Fazorka, láká včely i motýly. Na záběru na květu žlutáček řešetlakový.

hlavní užitek jako luštěnina či zelenina), sléz maurský (kvete dlouho, okrasný), měsíček (sem tam něco létá, květy do čaje a na mast, kvete dlouho), chrpa Horní Záblatí (potěší oko, i jako kytička do vázy, též ozim, samovýsev), ostrožka (libují si ní čmeláci, má hlubší květ), hořčice rolní, černucha damašská, černucha rolní, slunečnice: Jarabina, Ruská, Kanadská (dobrá letní pastva), mák (kvete poměrně krátce, ale je na něm množství včel i pestřenek), kopr: Čiernoklačanský, kopr, Z Kančích hor (různorodé složení zvířátek, samovýsev), pohanka: Trojanovice, 93, Conrad (kvete po delší dobu, medonosná), štěrbák Eskariol zelený (čekankové modré květy), Inička setá (žlutý květ, olejní), tykev obecná a velkoplodá (včely)

Dvouleté (kvetou obvykle ve druhém roce):

divizna (mnoho druhů hmyzu, včely samotářky, žlutý květ, léčivka), srdečník (u nás stále hučí včelami), pastinák Z jezuitské zahrady (malá zoologická zahrada s až desítkami druhů bezobratlých), boryt barviřský, boryt skanzen (dáváme oporu, bývá vysoký, kvete časně), barborka (brukvovitá, též kvete časně zjara), ostropes trubil (včely v květech dělají stojky, aby se dostaly k potravě, vysoké ostnité rostliny), kozí brada: Gasparin, Blanc Amelioré, Tábor (u nás ji mají rády včely samotářky), pilát (tmavě modrý květ, „brutnákův bratr“), užanka psí jazyk (tmavě červené květy, kvete poměrně

Včela visící na brutnáku. Brutnák je výbornou medonosnou plodinou doporučovanou včelaři.

Vybrané kořeny dvouleté Mnichovské pivní ředkve.

časně, včely), mangold Mongold, řepa krmná Jarabina (květenství u nás stále obležené pestřenkami), komonice lékařská (vysoká, kvete dlouho), tuřín (u nás průměrná návštěva včel), kmín: Moravský, Valašský (drobný hmyz, kmín někdy kvete až třetím rokem), lžičník lékařský (kvete bíle, časně), ředkvička/ředkev: Bílá kulatá, Máslová obří, Mnichovská pivní ředkev (pestřenky a včely, dáváme oporu)

Vytrvalé (některé jsou trvalky jen krátkověké, jiné rostou řadu let)

šanta kočící: Vlčická, Zdice (vzhledem připomíná kopřivu, samovýsev), cibule zimní: Maďarská, Z Huslenek (včely medonosné), slézovec durynský (kvete dlouho), sléz pižmový: bílý, červený, (vče-

Zelí, Krajové ze Spiše, je též dvouletkou.

lašský druh i okrasa), sléz kadeřavý Kamienka (vysoký i 2 m, malé bílé květy, ale přesto dosti včel), šalvěj lékařská Dalmatská-velkolistá (kvete na starém dřevě, odolná vymrzání), rezeda barvířská (barví na žluto, včely), sporýš lékařský, topolovka: Sléz Heřmanův Městec žlutá bílá, Z Waldviertlu, Topolovka černá, Topolovka červená Vršovice (vysoká, velké květy, obvykle jako okrasná), kolo-točník (stále obklopen různými motýly i včelami samotáčkami), pažitka Jemná tenká, Silná trubkovitá (časněji kvete, často na ní například babočka bodláková, a další), topinambur Malý fialkový (kvete časně na podzim a hmyz si ho ještě může užít), česnek Čerga (např. babočka kopřivová), proskurník lékařský, meduňka, agastache (kvete dlouho, často na ní např. přástevník), čechřice vonná (kvete časněji, bílé květy) aj.

3. Hledám nenáročné druhy pro samovýsev

Tyto druhy se velmi často udržují na zahradě samy, bez velké péče a starostí se semenařením. Někdy mohou až zaplevelovat a stát se obtížnými, pokud je neusměrňujeme. Jde zejména o kvetoucí

Plody lagenárie se na jižním Slovensku používaly na „stahování vína“ jako košťáče.

Pro petržel kadeřavou volíme ve druhém roce, kdy půjde do květu, široký spon, odrůda Ukrajina.

Lebeda zahradní, odrůda Stromový špenát, je chutnou a nenáročnou zeleninou.

Z ředkve krysí se požívají její dužnaté a příjemně pikantně chutnající šesule.

Sevlák cukrový je vytrvalou zeleninou, pěstovanou kdysi pro nasládlé kořeny.

byliny, květiny a plevele uvedené u opylovačů (brutnák, krásenka, koukol, měsíček, ostrožka, divizna, ostropes trubil, komonice lékařská, sléz maurský, srdečník, šanta kočičí, boryt, barborka, agastache, černucha, užanka, kopr apod.). Spadají sem ale někdy také různé druhy zeleniny, jako lebeda zahradní, saláty, ředkve, ředkvičky, mangold, rajče divoké a mnohé další. Podmínkou je ponechat semena uzrát a ta následně i samovolně vypadnou, příp. jde o ztráty při sklizni. Vzniklé rostlinky lze buď přesadit, nebo nechat růst na místě.

4. Chci zkusit přesévatelné odrůdy, které jsou vhodné pro domácí osivaření

Přesévatelné odrůdy podržují své znaky a vlastnosti v nově získaném osivu. Základem je zde výběr semenných rostlin

Rajče Čerešňkové je rané a vhodné do truhlíků.

Ranou odrůdou je cukrová kukuřice Sachara..

tak, aby byly v potomstvu zachovány typické a cenné vlastnosti odrůd. (Podrobněji o semenáření a výběru viz knihy o osivaření Pěstujeme si vlastní semínka a Semínka z vlastní zahrady). Jsou to všechny odrůdy uvedené na stránkách gengel.cz, tedy například výše zmíněné sorty krajové, ale i odrůdy staré, rodinné a další.

5. Zajímají mě netradiční a málo známé druhy

Sem spadají druhy, které se běžně nepěstují, často je ani nelze získat v obchodní síti, kde se prodávají osiva.

Plod patizonu Budapešť.

Jde mnohdy o druhy zapomenuté, využívané dříve, které byly nahrazeny současnými, často velkoplošně pěstovanými druhy. Jsou to např. lebeda zahradní: Brněnská červená, Lebedový špenát, Stromový špenát, Čepčinský špenát, Lebeda zahradní červená, Klobucká (na špenát i jako okrasné), ovesný kořen: Blanc Amélioré, Gasparin, Tábor (příbuzný černému kořeni), sevlák cukrový (vytrvalý), krabilice hlíznatá (malé nasládlé mrkvičky, výsev ihned na podzim, semeno potřebuje přemrznutí), sibiřské zelí Ruské červené (listové zelí), hrách Fialový kapucín (barevný lusk), lagenárie: Lopó, Kobak (plody košťákovitého tvaru se užívaly jako nádoby na víno ve vinorodých oblastech), ledenec nachový (nachové květy), ředkev krysí (na sklizeň šťavnatých a příjemně pikantních lusků-šešulí), lžičník (ostrý, protikurdějová bylina drsných námořníků), dýně olejná (lahodná bez slupky semena), šťovík štítnatý, šťovík Štiava (na špenát, k masu), tykev Semenopražka (na pražení a loupání olejnatých semen), cibule živorodá Papacibulka (listová cibule na nať, v květenství pacibulky), merlík obrovský (zajímavá barva), merlík všedobrá (květenství se dá využít jako chřest), balsamita maří list: Maří list balšámový, Od kamarádky (bylina kdysi vkládaná do biblí i nošená do kostela), česnek sibiřský Čerga (listový česnek), šterbák Eskariol zelený (nahorklý, ale požitelný), sléz kadeřavá Kamienka (léčivka na čaje i zelenina), novozélandský špenát Z hájenky (dá se využívat celoročně), tromín objímavý Šárka (aromatická zelenina využívaná před šlechtěním celeru), ačokča (paprikookurka) aj.

Netradiční zeleninou je naťová zimní cibule, zde sorta pojmenovaná Z Huslenek (z Kazachstánu).

6. Hledám rané odrůdy, které mi uzrají i ve vyšší poloze

Jsou to odrůdy s krátkou vegetační dobou, sklízíme je dříve než pozdní odrůdy a dozrávají na semeno dříve, tedy i v chladnějších, méně příznivých místech (např. podhorské oblasti). Zde je uvádíme zejména u teplomilných druhů jako je rajče, paprika, kukuřice apod. U běžných druhů, jako je hrášek nebo salát, nebývá obvykle potíž s dozráním semen ani ve vyšších polohách. Kukuřice Sachara (cukrová), Malované hory (barevná směs, nižší vzrůst), paprika: Severka (jméno napovídá), Nitranská krajová (kořeninová,

Sveřep stoklasa byl jako plevel dříve hojný v žitě, lidové pořekadlo k němu pravilo: „stoklas, chleba nekaz.“

dobry výnos, osvědčila se i v jiných zemích), rajče: Ostravské rané (menší, chutné plody), Olomoucké nízké (keřičkové), Čerešničkové (do truhlíků), jarní žito z Beskyd (z vysokých poloh, kde ozimé žito vymrzalo), slunečnice Jarabina (pěstována od roku 1958), mák: Skorý sivý (zraje z máků snad nejčasněji), Skorší z Dolné Strehové (podobný Skorému sivému) aj.

7. Dvouletky jsou sice v osivaření náročnější, ale najdou se mezi nimi některé, které jdou semenářsky snadněji zvládnout?

Podle našich gengelských zkušeností jsou jednodušší, lehčejší semenářsky zvládnutelné i některé dvouletky. Jsou to zejména ty, které se přezimují snadněji (například se nekazí přes zimu) než ty s kořenem či hlávkou. Přes zimu mohou být často i venku na záhoně – listová petržel Ukrajina (kadeřavá), Gruzie (hladkolistá), kozí brada Blanc Amélioré, Gasparin, Tábor, pastinák Z jezuitské zahrady, celer serina (listový typ celeru pro sklizeň natí), ředkev Mnichovská pivní ředkev (kratší bílý kořen). Dvouleté jsou také některé byliny jako např. divizna, boryt, ostropes trubil aj., které tvoří v první roce listovou růžici a kvetou druhým rokem. Ty jsou semenářsky obvykle jednoduché a bez problémů.

Paprika Maďarská štiplavá.

8. Které semenářsky náročné odrůdy pro zkušené a pokročilé byste mi doporučili?

Jsou to zde zpravidla *cizosprašné dvouleté druhy zeleniny* z čeledi brukvovitých a miříkovitých (mrkvovitých) – tuřín: dumlík (známá krkonošská sorta), Milevský (bělomasý, výnosný), krajový z Terchové (intenzivně žlutá dužina), karpel (bělomasý), Legnavský karpel (z polsko-slovenského pomezí), zelí: Šumavské (Boehmerwaldkohl, plochá, měkká hlávka), Křimické (z Plzeňska), hlavatka (malé červené špičaté hlávky), Kapusta zo Spiša (ploše kulovitá až kulovitá, klasika dobrá na nakládání), celer Pražský obří (sít

zavčas – únor!), kedluben Strynka (příbuzný a snad předchůdce známého Gigantu), listové sibiřské zelí (na sklizeň natí, netvoří hlávku, listy jemné chuti)

9. Zajímají mě méně časté i známé plevele.

Jsou to koukol rolní, ostrožka, chrpa Záblatí, sveřep stoklasa, jílek mámivý – často okrasné svým barevným květem, některé lákají hmyz, patří k druhům které se snadno udržují i *samovýsevem*. Lze je ale, na rozdíl od vytrvalých, houževnatých plevelů typu pýr, bršlice nebo pcháč, snadno omezit včasnou, lehkou okopávkou nebo plečkováním. Snáší většinou dobře i přesazování.

Zralé plody okurek Od Kuchařky Nataši – sorty, jež k nám připutovala z Ukrajiny.

Kukuřice z Podkarpatské Rusi má žluté zrno.

10. Chci pěstovat odrůdy, které cestovaly a pohybovaly se i mezi různými zeměmi.

Jsou to „odrůdy-poutníci“. Tyto odrůdy připutovaly do českých zemí a na Slovensko v dávné či méně dávné minulosti a často zde zdomácněly (někdy však možná jejich původ nemusí odpovídat zemi uvedené v jejich názvu). Často mají vztah k našim krajům, jsou s nimi spojeny a nesou v sobě osudy konkrétních lidí. Pocházejí mnohdy z jiných států z prostředí, kde žijí nebo žily v minulosti české menšiny (například polský Zelov, rumunský Banát, Ukrajina aj.). Některé jsou z oblastí, které byly v minulosti součástí Československa (odrůdy z Podkarpatské Rusi). Řadu odrůd si pěstitelé přivezli ze zahraničních turistických nebo pracovních cest. Některé sorty jsme do gengelské sbírky získali výměnou s pěstiteli z uchovatelských organizací v Rakousku a Německu (Archa Noemova, VEN, VERN) apod.

Polsko – hrách Hejzlarová (Zelov), krásenka Světlá směs Rezsél Orneto, bob Vařeka (z poloostrova Hel), okurky Jagienka

Banát – fazol Svatá Helena-Krušné Hory, žito Křešovické, česnek Banátský, kukuřice Bílá na kaši (Koleš), čirok tatar

Ukrajina – petržel Ukrajina, okurky Od kuchařky Nataši (patří u nás k odolnějším plísní), soja Ukrajina, fazole Ukrajina 12B, Ukrajina černý, Lvovský z Ukrajiny (velké bílé semeno, od ukrajinského pracovníka), rajče Limon liana (žluté plody), Krab jaronský (pozdní)

Velká Británie – fazol Anglická dlouhá, brambory Aaran Victory

Gruzie – fazol Trh Tbilisi, petržel Gruzie

Maďarsko – cibule zimní Maďarská, paprika Maďarská štiplavá, patizon Budapešť, fazol Maďarská hnědá

Podkarpatská Ukrajina – šalotka Korch, kukuřice Podkarpatská Rus, fazol Podkarpatský barevný, Podkarpatský bílý, Kamínkové

Rumunsko – fazol Butanské pod maso II

Francie – fazol Koko z Prahy (Coco de Prague), Svatý duch s červeným okem (Saint Esprit a oeil rouge), kozí brada Blanc Amélioré, rajče divoké žluté (pídi z Francie)

Brambory Bamberské rohlíčky přišly do gengelské sbírky starých odrůd z Německa.

Švýcarsko – mák hledák z Moudon, cibule zimní Bussy, merlík vonný Bern, Lebeda zahradní červená, fazol Ze Švýcar

Itálie – fazol Od kněze z Itálie, bazalka Neapolská

Rakousko – fazol Zelenomodrý ze Studeného potoka, bob Ze Studeného potoka světlehnědý, topolovka Z Waldviertlu, mák Rakouský šedý, len Marbod, fazol Melis Suedtiroler, Monstrance, kozí brada Gasparin, pastinák Z jezuitské zahrady, petržel listová Grossmutter, rajče Omas Liebling

Německo – brambory Bamberské rohlíčky (drobné hlízy, pevné konzistence), fazol Plazivka, Muelheim, Perla z Nábského údolí, žito Šmidtovo (z biodynamického šlechtě-

ní), len Eckendorfer Langflachs, Hohenheimer Weissbluehender (přádné), Deutscher Oellein (olejný typ), salát Bunte Forellen, mák Paplitz, Manschow, Lenschow (bělosemenné, z někdejšího východního Německa -snad pozůstatek slovanského pěstování)

Maroko – bob Atlaský

Kazachstán – cibule zimní Z Huslenek (Z Kazachstánu)

Rusko – bob Omsk, fazole Omsk, fazol Russe

11. Vybral jsem si vegetativně množené druhy. Je jejich pěstování a udržování snazší než osivaření, kde musím hlídat nebezpečí prašnění?

Je i není. Nemusíme sice hlídat samo-sprašnost či cizosprašnost, nezkrží se nám, ale je třeba držet sorty oddělené. Tedy nesmíchat je, a to ani při pěstování, ale ani při následném zpracování, sušení, uložení apod. Pro udržování odrůd dbáme i u vegetativně množených druhů na zachování cenných znaků a vlastností a děláme tedy výběr nejlepších, zdravých, odrůdově typických rostlin, stejně jako u druhů množených semenem.

Jde o druhy uvedené v oddílu Vegetativně množené (brambory, česnek, šalotka, topinambur, pelyněk brotan, lilie, maří list, křen, rebarbora aj.).

pd

FOTO – Petr Dostálek, Pascal Kissling a archiv Gengel, o. p. s.

Vyšlo jako příloha Zpravodaje biodiverzity a uchování starých odrůd č. 4/2020 (srpen/září 2020)

Mezi vegetativně množené druhy náleží i česnek, na obrázku rodinná odrůda Kovaříkové.